

УДК [327.7+338.2] (436)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.20>

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА АВСТРІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЗГУРТУВАННЯ ЄС

Оксана Пікулик, Ілона Балак

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародних відносин і регіональних студій,
пр. Волі, 13, 43005, м. Луцьк, Україна*

Стаття присвячена дослідженню особливостей регіональної політики Австрії в контексті реалізації політики згуртування ЄС. З'ясовано сутність та механізми реалізації регіональної політики Австрії. Відзначено найважливіші пріоритети регіональної політики Австрії. Проаналізовано специфіку реалізації регіональної політики Австрії в рамках політики згуртування ЄС. Відзначено, що до найважливіших сфер політики Європейського Союзу відноситься згуртування і структурна політика, які забезпечують зміцнення економічної, соціальної та територіальної єдності в громадах. Підкреслено, що в реалізації політики згуртування ЄС важливе роль відіграють фонди, зокрема Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування, Європейський соціальний фонд та інші. Координація та планування регіонального розвитку на національному рівні в Австрії здійснюється Австрійською конференцією з просторового планування. Підкреслюється важливість Європейського територіального співробітництва, яке спрямоване на спільне вирішення проблем та є основою реалізації спільних проєктів між національними, регіональними та місцевими органами влади держав. Досліджено основні напрями Європейського територіального співробітництва. Проаналізовано Угоду про партнерство з Австрією, яка встановлює інвестиційну стратегію політики згуртування Австрії на період 2021-2027 рр. Відзначено, що реалізація Угоди сприятиме підтримці Австрії в просуванні економічної, соціальної та територіальної згуртованості з акцентом на пріоритетах ЄС, таких як зелений і цифровий перехід. Фонди політики згуртування сприятимуть конкурентному, інноваційному та сталому зростанню Австрії та її регіонів. Підкреслюється, що політика згуртування ЄС доповнює та посилює зусилля Австрії у сфері регіональної політики шляхом надання фінансових ресурсів, сприяння співпраці та узгодження з пріоритетами ЄС, сприяючи збалансованому та сталому розвитку регіонів Австрії.

Ключові слова: регіональна політика, Австрія, Європейський Союз, політика згуртування.

Постановка проблеми. Регіональна політика Австрії покликана сприяти сталому регіональному розвитку та забезпечити покращення якості життя населення країни у всіх її регіонах. Розуміння політики згуртування ЄС пояснює механізми, за допомогою яких ЄС сприяє економічній, соціальній та територіальній єдності між своїми державами-членами та регіонами. Дослідження регіональної політики Австрії в контексті реалізації політики згуртування ЄС допомагає оцінити ефективність різних політичних інструментів і стратегій, спрямованих на сприяння розвитку та інновацій в різних регіонах, а також взаємодію між національними та регіональними структурами управління в рамках ЄС. Політика згуртування ЄС є одним із найважливіших інструментів сприяння розвитку регіонів та зменшення розбіжностей між державами-членами. Її важливість полягає в здатності сприяти економічному зростанню, соціальному прогресу та територіальній єдності в ЄС.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Дослідженням різних аспектів регіонального розвитку та регіональної політики країн, в тому числі Австрії, займалися такі

науковці, як Грищенко І. М. [1], Шорн М., Прібс А. [2], Ліба Н. С. [3] та інші. Грищенко І. М. у своїй праці аналізує механізми реалізації регіональної політики як єдиної політики Європейського Союзу в аспекті інституціонального забезпечення державної регіональної політики [1]. Питання реалізації австрійської міської регіональної політики, співпраці малих та середніх міст та прилеглих територій Австрії висвітлено в дослідженнях Шорн М., Прібс А. Зокрема, стаття ґрунтується на порівняльному дослідженні в чотирьох областях, які започаткували співробітництво між містом і селом в австрійських малих і середніх містах з їх околицями, аналізуючи різні механізми управління в регіонах [2]. Ліба Н. С. висвітлює закордонний досвід реалізації регіональної політики [3]. Питання політики згуртування ЄС аналізуються в працях таких науковців, як Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. [4], Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. [5] та інших.

Актуальність даного дослідження зумовлене тим, що вивчення досвіду та аналіз конкретних заходів та програм, що використовуються в Австрії, може допомогти в розробці та удосконаленні власних стратегій регіонального розвитку в країні, а також сприяти побудові міжнародного партнерства та обміну досвідом між країнами. Крім того, аналіз політики згуртування ЄС допомагає визначити можливі стратегії взаємодії України з іншими країнами ЄС в різних сферах, таких як економіка, політика, соціальні питання тощо.

Метою дослідження є аналіз регіональної політики Австрії в контексті реалізації політики згуртування ЄС.

Виклад основного матеріалу. Регіональний розвиток може бути успішним лише за умови спільної взаємодії всіх учасників і сфер політики на всіх рівнях: держави – провінцій – муніципалітетів та Європейського Союзу загалом. За допомогою пропозицій щодо координації ефективної регіональної галузевої політики на всіх рівнях і через сприяння співпраці в регіонах і між ними, австрійська регіональна політика допомагає людям створити сприятливе середовище для життя в майбутньому – чи то в міських агломераціях країни, чи то в сільській місцевості, чи то в центрі Австрії, чи в прикордонних регіонах.

В Австрії поняття «регіональної політики» охоплюють заходи, які здійснюються федеральним урядом, провінціями чи іншими державними установами, які передбачають вплив на розвиток частин федеральної території (регіонів). Просторове планування, яке регулюється спеціальними законами, є відповідальністю провінцій і муніципалітетів. На відміну від Швейцарії та Німеччини, в Австрії немає рамкового законодавства щодо регіонального планування на федеральному рівні [6].

Реалізація регіональної політики Австрії здійснюється шляхом координації дій між федеральним урядом й землями, та складається головним чином із програм ЄС [7]. Сприяння розвитку регіонів та вирішення проблем регіонального розвитку здійснюється шляхом реалізації спільних проєктів, що фінансуються та реалізуються спільно федеральним урядом та адміністрацією відповідного регіону (землі). В рамках Адміністрації Федерального Канцлера функціонує спеціальний департамент із питань регіональної політики, який займається координацією проєктів регіонального розвитку [1]. Також в країні реалізується галузева політика, яка не підпорядкована положенням закону про регіональне планування, але може мати великий вплив на просторовий розвиток (функціональне регіональне планування).

Міста та міські регіони є важливими стратегічними елементами, які мають національне значення для соціально-економічного розвитку Австрії. Через високу щільність і значну концентрацію людей та їхньої діяльності ці території демонструють особливо динамічний розвиток і, отже, мають гостру потребу в координації щодо землекористування. Проте в Австрії рішення щодо розвитку регіонів, а також міст і міських територій,

приймаються великою кількістю учасників на різних рівнях (федеральний уряд, провінції, міста та муніципалітети, економічні та соціальні партнери, громадянське суспільство).

Питання координації діяльності різних державних установ, які впливають на просторове планування та розвиток, є відповідальністю Федерального міністерства сільського, лісового, регіонального та водного господарства за підтримки Австрійської конференції з просторового планування (ÖROK). Федеральне міністерство організує обмін інформацією та спільне формування питань розвитку міст та регіонів Австрії, а також представляє інтереси регіонів Австрії на рівні ЄС та інших міжнародних організацій [6].

Координація просторового розвитку на національному рівні в Австрії здійснюється Австрійською конференцією з просторового планування, яка є організацією, заснованою в 1971 р. федеральним урядом, землями та муніципалітетами для координації просторового розвитку на національному рівні. Орган прийняття політичних рішень очолює Федеральний канцлер, а до його складу входять усі федеральні міністри та глави земель, президенти Австрійської асоціації міст і селищ та Австрійської асоціації муніципалітетів, а також голови соціальних і економічних партнерів з дорадчим голосом.

Для виконання своїх завдань на адміністративному рівні ÖROK створено Комісію депутатів, а також кілька комітетів, які складаються з представників територіальної влади та соціальних і економічних партнерів. Одним із центральних напрямків роботи ÖROK є підготовка та публікація Концепції просторового розвитку Австрії. Поточна Концепція просторового розвитку Австрії («ÖREK 2030») була опублікована в 2021 р. та охоплює період планування близько десяти років. Керуючись ключовою темою «Необхідність трансформації», цей документ є стратегічним інструментом загального просторового розвитку в Австрії [8].

В процесі реалізації регіональної політики та забезпечення ефективного регіонального розвитку Австрії, політична діяльність спрямована на те, щоб країна розробила та посилила перехід до економіки та суспільства, що засновані на знаннях. Регіональна політика Австрії базується на широкій концепції інновацій, яка включає технологічні, а також соціальні, організаційні, логістичні, фінансові, кадрові та маркетингові інновації. Важливим завданням є інтеграція австрійських регіонів у загальноєвропейські мережі співпраці. Також зусилля спрямовані на те, щоб економічно депресивні регіони були пов'язані та інтегровані в центри інноваційної та дослідницької діяльності.

Враховуючи нові виклики останніх десятиліть, у регіональній політиці Австрії можна виділити такі пріоритети:

- зміцнення бази знань та інноваційної потужності компаній, дослідницьких та навчальних закладів;
- сприяння транскордонній економічній діяльності, структурній адаптації підприємств у прикордонних регіонах, які знаходять нові можливості для розвитку;
- підвищення ресурсної та енергетичної ефективності, використання відновлюваних джерел енергії та нових технологій;
- рівні можливості, зокрема послідовне застосування принципу рівності жінок і чоловіків [6].

В рамках реалізації проектів Європейського фонду регіонального розвитку, усі регіони Австрії, за винятком Бургенланд, відносяться до категорії «більш розвинені регіони» [7]. Бургенланд вважається перехідним регіоном Австрії. Тут ВВП на душу населення становив 87 % від середнього по ЄС у 2021 р., тоді як у регіонах Відня та Зальцбурга цей показник становив відповідно 143 % та 144 %. Найнижчі витрати на НДДКР серед дев'яти австрійських регіонів (Bundesländer) також зареєстровані в Бургенланді, де вони становили

0,9 % ВВП у 2019 р., у той час як у Відні вони сягнули 3,7 % ВВП і були найбільшими Штайермарку (5,1 %) [9].

Координаційна діяльність Федерального міністерства сільського, лісового, регіонального та водного господарства зосереджена на таких пріоритетах регіональної політики:

- загальна координація Європейських структурних інвестиційних фондів в Австрії: представництво інтересів Австрії в Європейській Комісії та в органах Ради Європейського Союзу; забезпечення якості реалізації програми; ефективне управління фінансами Європейського фонду регіонального розвитку; інформаційний хаб між спонсорами акцій на федеральному, провінційному та місцевому рівнях;

- посилення інтеграції в ЄС через співпрацю з іншими державами-членами ЄС: програми Європейського територіального співробітництва; підтримка координації програм співпраці із сусідніми країнами; координація підтримки інших галузевих політик у контексті ЄС;

- узгодження інтересів Австрії з врахуванням нового періоду структурних фондів ЄС з 2021 р.;

- інноваційні імпульси регіональної політики та регіонального розвитку в Австрії: співпраця з партнерськими інституціями з Австрії та за кордоном для розробки інноваційних підходів до питань регіональної політики; впровадження інновацій у співпраці адміністративних органів та приватних установ; внески до нової Концепції просторового розвитку Австрії [6].

Реалізація регіональної політики Австрії здійснюється в рамках політики згуртування ЄС. Після вступу Австрії до Європейського Союзу в 1995 р. деякі заходи, важливі з точки зору регіональної політики, були підтримані коштами зі структурних фондів ЄС у формі «програм підтримки». В Австрії ці програми реалізуються в тісній співпраці з різними федеральними та земельними органами, залежно від їхніх спеціалізованих обов'язків. Необхідні процеси координації відбуваються в рамках ÖROK, і офіс бере на себе широкий спектр координаційних та оперативних завдань [10]. Кожен регіон і місто ЄС можуть отримати вигоду від регіональної політики ЄС. Особливо значну підтримку мають менш розвинені регіони.

Регіональна політика ЄС реалізується за допомогою трьох основних фондів: Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР), Фонду згуртованості (CF) і Європейського соціального фонду (ESF). Ці три фонди також називають «Структурними фондами». Разом із Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільської місцевості (EAFRD) та Європейським фондом морського та рибного господарства (EMFF) вони становлять Європейські структурні та інвестиційні фонди (ESI-фонди) [11].

В рамках політики згуртування кожна держава-член готує Угоду про партнерство з Європейською Комісією, яка є стратегічним документом для програмування інвестицій із фондів політики згуртування. Вона встановлює стратегію та інвестиційні пріоритети, визначені державою-членом, і представляє перелік національних і регіональних програм для реалізації на місцях, включаючи індикативні щорічні фінансові асигнування для кожної програми [12].

У фінансовому періоді 2014-2020 рр. на політику згуртування виділено 351,8 млрд євро, тобто 1/3 бюджету ЄС. Окрім загальноєвропейських цілей, ці фінансові засоби використовувались в регіонах, містах і муніципалітетах для узгодженості, структурних змін, енергетичного переходу, створення робочих місць, зміни клімату, стимулювання інновацій, економічного зростання, покращення інфраструктури. Приблизно 70 % коштів

використовувались у менш розвинутих регіонах і 25 % у перехідних регіонах та більш розвинених регіонах. Крім того, близько 3 % коштів спрямовані на співфінансування проектів транскордонного співробітництва, а також для розвитку територій з низькою щільністю населення [13].

В травні 2022 р. Європейська Комісія затвердила Угоду про партнерство з Австрією, яка встановлює інвестиційну стратегію політики згуртування Австрії вартістю 1,3 млрд євро на період 2021-2027 рр. Кошти підтримуватимуть Австрію в просуванні економічної, соціальної та територіальної згуртованості з акцентом на ключових пріоритетах ЄС, таких як зелений і цифровий перехід. Кошти також сприятимуть конкурентному, інноваційному та сталому зростанню країни [12].

Угода про партнерство з Австрією відкриває шлях до реалізації програми згуртованості на місцях і охоплює 18 програм, з яких 4 національні та 7 транскордонних програм Interreg. Австрія планує інвестувати 61 % ресурсів Європейського фонду регіонального розвитку у дослідницьку інфраструктуру для високотехнологічного виробництва, підвищення продуктивності та ефективності використання ресурсів. Циркулярна економіка, цифровізація та енергоефективність будуть керівними принципами відбору проектів.

Крім того, Фонд справедливого переходу (JTF) підтримуватиме перехід країни до кліматично нейтральної економіки. Зокрема, Австрія інвестуватиме в диверсифікацію компаній і стартапів до кліматично нейтральних і ресурсозберігаючих видів діяльності, які забезпечать альтернативні робочі місця для заміни робочих місць в енергоємних галузях [12].

Регіональна політика Австрії має своєю метою також сприяння регіональному транскордонному співробітництву. Європейське територіальне співробітництво (ЄТС) забезпечує основу для реалізації спільних проектів між національними, регіональними та місцевими учасниками з різних держав-членів. Його мета – знайти спільні рішення спільних проблем.

ЄТС реалізується за наступними трьома напрямками:

- транскордонне співробітництво: двостороннє співробітництво між прикордонними регіонами двох держав-членів ЄС;
- транснаціональне співробітництво: охоплює більші території кількох держав-членів;
- міжрегіональне співробітництво: здійснюється на рівні ЄС і охоплює всі країни-члени ЄС та кілька країн, що не входять до ЄС.

Австрія отримує 257,3 млн євро від Європейського фонду регіонального розвитку для здійснення обміну та співпраці між різними державами-членами ЄС і державами, що не входять до ЄС для здійснення Європейського територіального співробітництва [6].

Європейське територіальне співробітництво забезпечує основу для співпраці між регіонами різних європейських країн з метою пошуку рішень спільних проблем і розвитку невикористаного потенціалу, зокрема прикордонних територій. У 2021-2027 рр. Interreg має намір підтримати 86 програм співпраці, організованих за чотирма напрямками. Окрім транскордонних, транснаціональних та міжрегіональних напрямків, було додано спеціальний напрямок співпраці найвіддаленіших регіонів. Крім того, вперше програми співпраці на зовнішніх кордонах ЄС із країнами розширення та сусідами стають частиною Interreg, регулюються єдиною книгою правил і управляються однією організацією.

Ресурси ЄС для Interreg у 2021-2027 рр. становлять приблизно 3 % бюджету політики згуртування, тобто 10 млрд євро. Загальний бюджет, включаючи національне співфінансування, заплановано на рівні 12,8 млрд євро.

Щодо Австрії, то у програмному періоді 2021-2027 рр. фонди політики згуртування продовжуватимуть підтримувати австрійські регіони у просуванні економічної, соціальної та територіальної єдності та прийнятті ключових пріоритетів ЄС, таких як Європейська зелена угода [9].

Висновки. Таким чином, регіональна політика Австрії має важливе значення для сприяння збалансованого розвитку її територій. Стратегічно розподіляючи ресурси, інвестиції та інфраструктурні проекти між різними регіонами, уряд має можливість усунути диспропорції в економічному зростанні, інфраструктурі та доступі до послуг. Такий підхід допомагає зменшити регіональну нерівність, стимулювати зростання в менш розвинених регіонах. Крім того, добре продумана регіональна політика може посилити соціальну згуртованість, сприяти культурному різноманіттю та зміцнити національну єдність шляхом визнання та підтримки унікальних особливостей і потреб кожного регіону в країні. Загалом, ефективна регіональна політика відіграє вирішальну роль у досягненні сталого та рівноправного розвитку, одночасно використовуючи весь потенціал різноманітних регіонів країни.

Політика згуртування ЄС відіграє вирішальну роль у реалізації регіональної політики Австрії, надаючи значну фінансову підтримку та стратегічне керівництво. Австрія отримує фінансування від фондів згуртування ЄС, зокрема Європейського фонду регіонального розвитку, Фонду згуртування та Європейського соціального фонду, які сприяють фінансуванню проектів регіонального розвитку. Ці кошти підтримують різні аспекти пріоритетів регіональної політики Австрії, такі як сприяння розвитку сільської місцевості, посилення зв'язків між містом і селом, сприяння конкурентоспроможності та інновацій, вирішення демографічних проблем і сприяння транскордонному співробітництву. Крім того, політика згуртування ЄС заохочує Австрію узгодити свої стратегії регіонального розвитку з ширшими цілями ЄС, такими як сприяння сталому розвитку, соціальному залученню та екологічній стійкості.

Список використаної літератури

1. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 5. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf (дата звернення 25.03.2024).
2. Schorn M., Priebis A. Cooperation between small- and medium-sized towns and their surrounding areas. Implementation of the Austrian city regional policy. *Raumforschung und Raumordnung. Spatial Research and Planning*. 2021. 79(3), pp. 257–274. doi: 10.14512/rur.49. URL: <https://rur.oekom.de/index.php/rur/article/view/49> (date of access: 18.06.2023).
3. Ліба Н. С. Закордонний досвід реалізації регіональної політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6, част. 2. С.56-59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_2_2016ua/14.pdf (дата звернення 24.03.2024).
4. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової-регіональної політики країн членів Європейського Союзу. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9>
5. Сторонянська І. З., Бенювська Л. Я. Нова регіональна політика ЄС: особливості реалізації в контексті сучасних викликів та ризиків. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2023. Вип. 1(159). С. 3-11. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-1-1>.
6. Regional policy in Austria. Federal Ministry for Agriculture, Forestry, Regions and Water Management. URL: <https://info.bml.gv.at/en/topics/regions-and-spatial-development/regional-policy-in-austria-.html> (date of access: 21.03.2024).

7. Regional Development Policy in Austria. Regional Outlook 2019. URL: https://www.oecd.org/cfe/_Austria.pdf (date of access: 23.03.2024).
8. Austrian Conference on Spatial Planning – ÖROK. URL: <https://www.oerok.gv.at/english-summary> (date of access: 20.03.2024).
9. Commission Staff Working Document. Cohesion 2021-2027: forging an ever stronger Union Report on the outcome of 2021-2027 cohesion policy programming. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/reports/2021-2027-programming-outcome/report-outcome-2021-2027-cohesion-policy-programming-part1.pdf (date of access: 27.03.2024).
10. Europäische Struktur- und Investitionsfonds in Österreich. URL: <https://www.oerok.gv.at/region> (date of access: 28.03.2024).
11. Structural and Investment Funds. URL: <https://info.bml.gv.at/en/topics/regions-and-spatial-development/european-structural-and-investment-funds.html> (date of access: 28.03.2024).
12. EU cohesion policy: Commission adopts €1.3 billion Partnership Agreement with Austria for 2021-2027. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2726 (date of access: 27.03.2024).
13. Regions demand to be involved in shaping Cohesion policy post-2020. Assembly of European Regions. URL: <https://aer.eu/regions-demand-involved-shaping-cohesion-post-2020/> (date of access: 25.03.2024).

REGIONAL POLICY OF AUSTRIA IN THE CONTEXT OF THE EU COHESION POLICY IMPLEMENTATION

Oksana Pikulyk, Iona Balak

*Lesya Ukrainka Volyn National University, Faculty of International Relations,
Department of International Relations and Regional Studies,
Voli Ave., 13, 43005, Lutsk, Ukraine*

The article is devoted to the study of Austria's regional policy in the context of the EU cohesion policy implementation. The essence and implementation mechanisms of Austria's regional policy have been clarified. The most important priorities of Austria's regional policy are noted. The specifics of the implementation of Austria's regional policy within the EU cohesion policy are analyzed. It was noted that cohesion and structural policy, which ensure the strengthening of economic, social and territorial unity in communities, are among the most important areas of European Union policy. It is emphasized that in the implementation of EU cohesion policy, funds play an important role, in particular, the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund, the European Social Fund and others. It was noted that the coordination and planning of spatial development at the national level in Austria is carried out by the Austrian Spatial Planning Conference. The importance of European territorial cooperation is emphasized, which is aimed at joint problem solving and is the basis for the implementation of joint projects between national, regional and local authorities of the states. The main directions of European territorial cooperation were studied. The Partnership Agreement with Austria, which establishes the investment strategy of Austria's cohesion policy for the period 2021-2027, was analyzed. The implementation of the Agreement will contribute to supporting Austria in promoting economic, social and territorial cohesion with an emphasis on EU priorities such as the green and digital transition. Cohesion policy funds will contribute to the competitive, innovative and sustainable growth of Austria and its regions. It is emphasized that the EU's cohesion policy complements and strengthens Austria's efforts in the field of regional policy by providing financial resources, promoting cooperation and aligning with EU priorities, contributing to the balanced and sustainable development of Austria's regions.

Key words: regional policy, Austria, European Union, cohesion policy.